

Laidiens: 05.06.1996., Nr. 96

Ministru kabineta noteikumi nr. 185

Rīgā 1996.gada 28.maijā (prot. nr.29. 14 . §)

Noteikumi par intelektuālā darba novērtēšanas un kvalifikācijas kategoriju noteikšanas pamatmetodiku

*Izdoti saskaņā ar likuma "Par 1925.gada 1.aprīļa likuma
"Ministru kabineta iekārta" atjaunošanu" 14.panta 3.punktu*

1. Vispārīgie jautājumi

1. Šie noteikumi nosaka pamatmetodiku intelektuālā darba novērtēšanai un kvalifikācijas kategoriju noteikšanai iestādēs, uzņēmumos (uzņēmēj sabiedrībās), sabiedriskajās un reliģiskajās organizācijās, arodbiedrībās, politiskajās partijās un sabiedriskajos fondos (turpmāk tekstā — "iestādes un uzņēmumi").
2. No budžeta finansējamās iestādēs pamatmetodika intelektuālā darba novērtēšanai un kvalifikācijas kategoriju noteikšanai jālieto obligāti. Ja intelektuālā darba specifika dēļ nav iespējams pamatmetodiku lietot pilnībā, uz tās bāzes attiecīgajās ministrijās tiek izstrādātas nozaru un civildienesta metodikas, kuras šīs ministrijas pēc saskaņošanas ar labklājības ministru iesniedz izskatīšanai Ministru kabinetā.
3. Lai izstrādātu darba samaksas sistēmas no budžeta finansējamās iestādēs, jālieto uz pamatmetodikas vai attiecīgās nozares metodikas pamata izstrādātie intelektuālā darba novērtējumi.
4. Intelektuālā darba novērtēšanas un kvalifikācijas kategoriju noteikšanas metodika ir vienota visā valstī, un tā paredzēta dažādu intelektuālā darba veidu novērtēšanai, salīdzināšanai un kvalifikācijas kategoriju noteikšanai.
5. Intelektuālais darbs ir jebkura darbība, kuru veic ar garīgo spēku (smadzeņu un nervu enerģija) kopumu, lai sasniegtu noteiktu mērķi.
6. Intelektuālais darbs ietver sevī arī tā veikšanai nepieciešamo fizisko piepūli.
7. Lietojot jēdzienu "intelektuālais darbs", tiek uzsvērta darba garīgā būtība.
8. Intelektuālā darba augstākais paveids ir radošais darbs. Radošā darba rezultātā tiek radītas jaunas vai pilnveidotas esošās, uz progresu sabiedrībā virzītas materiālās vai garīgās vērtības. Radošais darbs apvieno intensīvu domāšanu ar jaunu risinājumu un zināšanu meklējumiem un tiem atbilstošu rīcību.
9. Intelektuālā darba satura raksturojums dots Latvijas Republikas profesiju klasifikatora (turpmāk tekstā — "profesiju klasifikators") grupu aprakstos.

10. Intelektuālā darba novērtēšanas un kvalifikācijas kategoriju noteikšanas metodika paredz lietot 13 kvalifikācijas kategoriju tīklu ar koeficientu attiecību 1,00:5,29. Kvalifikācijas kategoriju skaitliskie novērtējumi noteikti ar matemātiskās statistikas metodēm, izmantojot ekspertu vērtējumu un analizējot ārvalstīs lietotās intelektuālā darba vērtēšanas sistēmas.
11. Intelektuālā darba novērtēšanai, salīdzināšanai un kvalifikācijas kategoriju noteikšanai iestādēs un uzņēmumos izveidojamas darba (ekspertu) grupas.
12. Intelektuāla darba novērtēšanai, salīdzināšanai un kvalifikācijas kategoriju noteikšanai paredzēta analītiskā punktu metode. Vērtēšanas rādītāji atbilstoši to pakāpēm izteikti skaitliskos novērtējumos (punktos). Punktu summa norāda atbilstību attiecīgajai kvalifikācijas kategorijai.
13. Intelektuālā darba novērtēšanas pamatā ir darba saturs un raksturs, nevis darba organizācija konkrētā iestādē vai uzņēmumā. Novērtēts tiek darbs (amats), nevis darba darītājs (amata pretendents).
14. Kvalifikācijas kategoriju skaitliskie novērtējumi doti 1 tabulā.

1 .tabula

Kvalifikācijas kategoriju noteikšanas tabula

Kvalifikācijas kategorija	Koeficients	Vērtēšanas punkti	
		no	līdz
1.	5,29	529	–
2.	4,61	461	528
3.	4,02	402	460
4.	3,51	351	401
5.	3,04	304	350
6.	2,64	264	303
7.	2,28	228	263
8.	1,96	196	227
9.	1,70	170	195
10.	1,48	148	169
11.	1,29	129	147
12.	1,13	113	128
13.	1,00	100	112

2. Vērtēšanas rādītāji

15. Intelekmaiā darba (turpmāk tekstā – "darbs (amats)") novērtēšanai, salīdzināšanai un kvalifikācijas kategoriju noteikšanai paredzēta vērtēšanas rādītāju sistēma. Tā dota 2.tabulā.

2.tabula

Vērtēšanas rādītāju sistēma

Rādītāji		Pakāpju skaits	Maksimālais punktu skaits	Sintezēto rādītāju īpatsvars vērtēšanas rādītāju sistēmā %
sintezētie	elementārie			
A. Izglītība un profesionālā pieredze	AI. Izglītība	4	110	28

	A2. Profesionālā pieredze	8	90	
B. Darba raksturojums	B1. Darba sarežģītība	4	115	35
	B2. Garīgā piepūle	6	80	
	B3. Sadarbība	4	55	
C. Atbildība	C1. Atbildība par darba norisi un rezultātiem	5	125	37
	C2. Atbildība par lēmumiem	5	130	

16. Vērtēšanas rādītāju sistēma sastāv no trim sintezētiem rādītājiem (pamatrādītājiem), kuri iedalīti septiņos elementāros rādītājos. Elementāros rādītājus raksturo četras līdz astoņas pakāpes. Pakāpes izteiktas ar punktu skaitu augošā secībā. Pakāpju skaitliskie novērtējumi noteikti eksperimenta rezultātā un doti intervālā no 10 līdz 130 punktiem.

17. Gadījumos, kad darbam (amatam) izvirzītās prasības sastopamas divās blakus esošajās pakāpēs, vērtēšanas objektivitātes dēļ elementārajos rādītājos B1, B2, B3, C1 un C2 var lietot starppakāpes ar atbilstošajiem starpvērtējumiem, piemēram, ja datoroperatora amats paredz informācijas savākšanu, šķirošanu un kodēšanu (B2.1 pakāpe) un daļēji arī tās apstrādi (B2.2 pakāpe), lietojama starppakāpe. Tās skaitliskais vērtējums nosakāms intervālā no 11 līdz 24 punktiem atbilstoši konkrētā darba īpatsvaram.

18. Darbu (amatu) vērtējot, jāizvēlas tikai viena katra elementārā rādītāja pakāpe.

19. Summējot attiecīgā darba (amata) raksturojošajiem rādītājiem atbilstošo pakāpju punktus, iegūst punktu kopsummu. Pēc tās ar 1. tabulas palīdzību nosaka attiecīgā darba (amata) kvalifikācijas kategoriju, piemēram, 150 punktu atbilst 10. kvalifikācijas kategorijai.

3. Vērtēšanas rādītāju lietošana

3.1. Sintezētais rādītājs A. Izglītība un profesionālā pieredze

20. Sintezētais rādītājs A nosaka noteikta darba (amata pienākumu) izpildei nepieciešamo izglītības un profesionālās pieredzes līmeni.

21. Izglītību iegūst mācību procesa, attiecīgajā mācību iestādē apgūstot vispārējās, teorētiskās un profesionālās zināšanas (elementārais rādītājs A1).

22. Profesionālo pieredzi iespējams iegūt tikai praktiskā darbā (elementārais rādītājs A2).

23. Izglītības un profesionālās pieredzes rādītājam jāatbilst starptautiskajā praksē pieņemtajām prasmes līmeņa prasībām. Prasmes līmenis nosaka darba (amata pienākumu) sekmīgai veikšanai nepieciešamo izglītības pakāpi, specializāciju un praktiskā darba pieredzi. Prasmes līmeņa prasības dotas profesiju klasifikatorā, paredzot intelektuālajam darbam ceturto, trešo un atsevišķos gadījumos arī otro prasmes līmeni.

24. Ceturtais prasmes līmenis noteic, ka attiecīgajam darbam (amatam) nepieciešama augstākā izglītība, atsevišķos gadījumos — arī doktora vai habilitēta doktora zinātniskais grāds. Trešais prasmes līmenis nosaka nepieciešamību pēc augstākās izglītības, atsevišķos gadījumos — pēc vidējās profesionālās izglītības. Otrais prasmes līmenis nosaka nepieciešamību pēc vidējās vispārējās vai vidējās profesionālās izglītības.

25. Visiem intelektuālā darba veidiem ir nepieciešamība nepārtraukti papildināt esošās zināšanas.

3.2. Elementārais rādītājs A1. Izglītība

Izglītība

Pakāpes	Prasības	Punktu skaits
A1.1	Vidējā vispārējā izglītība	25
A1.2	Vidējā profesionālā izglītība	35
A1.3	Augstākā izglītība	75
A1.4	Zinātniskais grāds	110

26. 1. **Pakāpe A1.1.** Ņemot vērā intelektuāla darba īpatnības, profesiju klasifikators un šis elementārais rādītājs noteic, ka intelektuālā darba veikšanai nepieciešama vismaz vidējā vispārējā izglītība (profesiju klasifikatora ceturtajā pamatgrupā klasificētās profesijas (amati), piemēram, sekretāra, lietveža, bibliotekāra amats). Darbs vērtējams ar 25 punktiem.

26.2. **Pakāpe A1.2.** Vidējā profesionālā izglītība nepieciešama tādiem darbiem (amatiem), kuru veikšanai bez vispārējām zināšanām jāzin arī konkrētā darba īpatnības (profesiju klasifikatora ceturtajā pamatgrupā, bet atsevišķos gadījumos arī trešajā pamatgrupā klasificētās profesijas (amati), piemēram, materiālu plānotāja, ražošanas dispečera, laboranta profesija). Minētie darbi vērtējami ar 35 punktiem.

26.3. **Pakāpe A1.3.** Augstākā izglītība nepieciešama vadītāja amatam un speciālistu profesijām un amatiem (profesiju klasifikatora pirmajā, otrajā un trešajā pamatgrupā klasificētie amati, piemēram, direktora, pārvaldnieka, izpilddirektora, juridiskā dienesta vadītāja, ceļu distances priekšnieka, vecākā meistara, fiziķa, astronoma, meteorologa, tiltu būvinženiera, ēku būvinženiera, kuģu būves mehāniķa, siltumtehniko iekārtu inženiera amats). Darbs vērtējams ar 75 punktiem.

26.4. **Pakāpe A1.4.** Zinātniskais grāds paredzams darbiem (amatiem), kuru veikšanai nepieciešama ne tikai augstākā izglītība, bet arī doktora vai habilitēta doktora grāds (profesiju klasifikatora otrajā pamatgrupā klasificētie amati, piemēram, profesora, vadošā pētnieka, pētnieka, docenta amats). Minētie darbi vērtējami ar 110 punktiem.

27. Punktu skaits katrai izglītības pakāpei noteikts, ņemot vērā attiecīgās izglītības pakāpes iegūšanai nepieciešamo laiku, sarežģītību un iepriekšējās sagatavotības līmeni.

3.3. Elementārais rādītājs A2.4 Profesionālā pieredze

28. Vērtējot darbu (amatu), ar profesionālo pieredzi saprotamas zināšanas un prasme, kas iegūta praktiskā darbā. Pieredze veidojas konkrēta darba procesā, izpildot zināmu darba apjomu, analizējot rezultātus un vērtējot lietotās risinājumu metodes.

29. Darbam (amatam) nepieciešamo profesionālo pieredzi nosaka atkarībā no vajadzības rast risinājumus un pieņemt lēmumus noteiktā laikposmā, pamatojoties uz iepriekš iegūto pieredzi un apzinoties, ka risinājumu metodes ir pārbaudītas praksē un ka tās dos labus rezultātus. Vērtējot darbam (amatam) nepieciešamo pieredzi, ņem vērā tikai attiecīgajā profesijā (amatā) vajadzīgo darba stāžu (nostrādāto laiku), nevis kopējo darba stāžu.

30. Elementārais rādītājs "Profesionālā pieredze" tiek sadalīts divos rādītājos:

30.1. darba stāžs profesijā (specialitātē);

30.2. darba stāžs amatā.

31. Darba (amata) vērtēšanai izveidota īpaša tabula. Tās vertikālajās ailēs dots darba stāžam profesijā (specialitātē) atbilstošs novērtējums četrās pakāpēs, bet horizontālajās rindās dots darba stāžam attiecīgajā amatā atbilstošs novērtējums četrās pakāpēs (A2 tabula).

A2 tabula

Profesionālā pieredze

Pakāpes	A2.1 (P)	A2.2 (P)	A2.3 (P)	A2.4 (P)
A2.1 (A)	10	30	50	60
A2.2 (A)	—	40	60	70
A2.3 (A)	—	—	70	80
A2.4 (A)	—	—	—	90

32. Darbu profesija (specialitāte) raksturo nepieciešamas teorētiskās sagatavotības un praktisko iemaņu kopums kādā darba nozarē vai zināšanu sfērā.

33. Darba stāžu profesijā (specialitātē) vērtē šādās pakāpēs:

A2.1 (P) — darbs profesijā (specialitātē) līdz 1 gadam

A2.2 (P) — darbs profesijā (specialitātē) no 1 līdz 3 gadiem

A2.3 (P) — darbs profesijā (specialitātē) no 3 līdz 5 gadiem

A2.4 (P) — darbs profesijā (specialitātē) vairāk par 5 gadiem

33.1. Pakāpe A2.1 (P). Šo pakāpi piemēro, vērtējot darbus, kurus var veikt bez pieredzes tūlīt pēc mācību iestādes beigšanas vai kuru veikšanai pietiek ar nelielu pieredzi (profesiju klasifikatora trešajā un ceturtajā pamatgrupā klasificētās profesijas (amati), piemēram, būvtehnikas rasētāja, elektrosistēmu rasētāja, mantziņa, svērāja, rēķinveža, finansista amats)

33.2. Pakāpe A2.2 (P). Šo pakāpi piemēro, vērtējot darbus, kuru veikšanai nepieciešama no viena līdz trim gadiem ilga pieredze profesijā vai specialitātē (profesiju klasifikatora otrajā un trešajā pamatgrupā klasificētās profesijas (amati), piemēram, celtniecības inženiera, hidroloģijas būvinženiera, pirmsskolas skolotāja, skolotāja logopēda, datu bāzu inženiera, programmēšanas inženiera, sagādes aģenta, vairumtirdzniecības sagādnieka amats).

33.3. Pakāpe A2.3 (P). Šo pakāpi piemēro, vērtējot darbus, kuru veikšanai nepieciešama no trim līdz pieciem gadiem ilga pieredze profesijā vai specialitātē (profesiju klasifikatora pirmajā un otrajā pamatgrupā klasificētās profesijas (amati), piemēram, tehniskā direktora, rīkotājdirektora, datu bāzes analītiķa, sistēmu analītiķa, vispārējās prakses ārsta, traumatologa, docenta, profesora, vadošā pētnieka, pētnieka amats).

33.4. Pakāpe A2.4 (P). Šo pakāpi piemēro, vērtējot darbus, kuru veikšanai nepieciešama vairāk nekā piecus gadus ilga pieredze profesijā vai specialitātē (profesiju klasifikatora pirmajā un otrajā pamatgrupā klasificētās profesijas (amati), piemēram, ģenerāldirektora, rektora, valsts inspektora, izglītības inspektora amats).

34. Darbu profesijā (amatā) raksturo profesijas (amata) nosaukumam atbilstošs pienākumu un tiesību kopums, kas saistīts ar organizatorisko, administratīvo un (vai) saimniecisko darbību (saturs tiek noteikts amatu aprakstos).

35. Vērtējot nepieciešamo profesionālo pieredzi, paaugstinātas prasības darba stāžam parasti izvirza iestāžu, uzņēmumu, organizāciju un to struktūrvienību vadītāju amatiem, ņemot vērā, ka konkrētajā amatā darba stāžs ir iegūts, strādājot līdzīgā amatā citās iestādēs vai uzņēmumos vai ieņemot attiecīgā vadītāja vietnieka amatu.